HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מאי לאתויי נשים וכדר' יהושע בן לוי דאמר ר' יהושע בן לוי [1]נשים חייבות במקרא מגילה שאף הן היו באותו הנס הכל חייבין בזימון לאתויי מאי לאתויי נשים ועבדים [2]דתניא [3]נשים מזמנות לעצמן ועבדים מזמנין לעצמן [4]הכל מצטרפין לזימון לאתויי מאי לאתויי קטן היודע למי מברכין דאמר רב נחמן [5]יודע למי מברכין [6]מזמנין עליו [7]הכל מטמאין בזיבה לאתויי מאי לאתויי תינוק בן יומו [8]דתניא איש מה ת"ל [1]איש איש [9]לרבות תינוק בן [3] יום אחד שמטמא בזיבה דברי רבי יהודה רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומר אינו צריך הרי הוא אומר [2]והזב את זובו לזכר ולנקבה לזכר כל שהוא זכר בין קטן בין גדול לנקבה כל שהיא נקבה בין קטנה בין גדולה אם כן מה תלמוד לומר איש איש [10]דברה תורה כלשון בני אדם הכל מטמאין בטמא מת לאתויי מאי לאתויי [11]קטן סלקא דעתך אמינא [3]איש אשר יטמא ולא יתחטא איש אין קטן לא קמ"ל [4]ועל הנפשות אשר היו שם אלא איש למעוטי מאי למעוטי קטן מכרת [12]הכל מטמאין בנגעים לאתויי מאי לאתויי [13]קטן סד"א [5]איש צרוע כתיב איש אין קטן לא קמ"ל [14]ואימא הכי נמי [6]אדם כי יהיה בעור בשרו [3] מכל מקום ואלא איש למה לי לכדתניא [15]איש אין לי אלא איש אשה מנין כשהוא אומר [7]והצרוע הרי כאן שנים א"כ מה ת"ל איש לענין של מטה [16]איש פורע ופורם ואין האשה פורעת ופורמת הכל רואין את הנגעים [17]הכל כשרין לראות את הנגעים לאתויי מאי [18]לאתויי שאינו בקי בהן ובשמותיהן והאמר מר [19]אינו בקי בהן ובשמותיהן אינו רואה את הנגעים אמר רבינא לא קשיא [20]הא דמסברי ליה וסבר הא דמסברי ליה ולא סבר: הכל כשרין לקדש לאתויי מאי לרבי יהודה לאתויי קטן ולרבנן לאתויי אשה [21]דתנן [8]הכל כשרין לקדש חוץ מחרש שוטה וקטן רבי יהודה מכשיר בקטן ופוסל באשה ובאנדרוגינוס: [22]הכל כשירין להזות לאתויי מאי לאתויי ערל ובדר"א [23]דא"ר אלעזר [9]ערל שהזה הזאתו כשרה: [24]הכל שוחטין לאתויי מאי [25]חדא לאתויי [26]כותי וחדא לאתויי [27]ישראל מומר [28] [29]הכל מעלין לא"י לאתויי מאי לאתויי

[1] מגילה ד., [2] ברכות מה:, [3] [לקמן ד.], [4] [ברכות מח. ע"ש], [5] זמן פ"ב מ"ם, [6] נדה נב: [ותף מד.], [7] [זבחים כטין מיעוט אחר מיעוט שהוא לרבות תו"ט רפ"ב דזבחים], [8] [קדושין יח: וש"ן], [9] [נגעים פ"ג מ"ם], [10] [ש לעיין תוס' סוטה כו. ד"ה חון], [11] [סוטה כג: כריתות מ:], [12] [נגעים פ"ג מ"ם], [13] [שבועות ו.], [14] שבת קנ. יומא מג. פרה פ"ב מ"ד ימות עב:, [15] [ימות עב:], [16] חולין מג.], [17] [ימות עב:], [18] חולין יח., [19] כתובות קי:, [20] [ויקרא יג], [21] [מזרע פרשה ה], [22] [וע"ע תוספות קדושין יט. ד"ה אינו], [23] [וע"ע תוספות שבועות ו. ד"ה כלן],

תורה אור השלם

1. דַּבְּרוּ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּם אֲלֵהֶם אִישׁ אִישׁ כִּי יִהְיֶה זָב מִבְּשָׂרוֹ זוֹבוֹ טָמֵא הוּא: ויקרא טו ב
2. וְהַדָּוָה בְּנִדָּתָהּ וְהַזָּב אֶת זוֹבוֹ לַזָּכָר וְלַנְּקֵבָה וּלְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב עִם טְמֵאָה: ויקרא טו לג
3. וְאִישׁ אֲשֶׁר יִטְמָא וְלֹא יִתְחַטָּא וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִתּוֹךְ הַקָּהָל כִּי אֶת מִקְדַּשׁ יְיָ טִמֵּא מֵי נִדָּה לֹא זֹרַק עָלָיו טָמֵא הוּא: במדבר יט כ
4. וְלָקַח אֵזוֹב וְטָבַל בַּמַּיִם אִישׁ טָהוֹר וְהִזָּה עַל הָאֹהֶל וְעַל כָּל הַכֵּלִים וְעַל הַנְّפָשׁוֹת אֲשֶׁר הָיוּ שָׁם וְעַל הַנֹּגֵעַ בְּעֶצֶם אוֹ בְחָלָל אוֹ בְמֵת אוֹ בַקָּבֶר: במדבר יט יח
5. אִישׁ צָרוּעַ הוּא טָמֵא הוּא טַמֵּא יְטַמְּאֶנּוּ הַכֹּהֵן בְּרֹאשׁוֹ נִגְעוֹ: ויקרא יג מד
6. אָדָם כִּי יִהְיֶה בְעוֹר בְּשָׂרוֹ שְׂאֵת אוֹ סִפַּחַת אוֹ בֶהָרֶת וְהָיָה בְעוֹר בְּשָׂרוֹ לְנֶגַע צָרַעַת וְהוּבָא אֶל אַהֲרֹן הַכֹּהֵן אוֹ אֶל אַחַד מִבָּנָיו הַכֹּהֲנִים: ויקרא יג ג
7. וְהַצָّרוּעַ אֲשֶׁר בּוֹ הַנֶּגַע בְּגָדָיו יִהְיוּ פְרֻמִים וְרֹאשׁוֹ יִהְיֶה פָרוּעַ וְעַל שָׂפָם יַעְטֶה וְטָמֵא טָמֵא יִקְרָא: ויקרא יג מה

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה סכל וכו' חדא הוא וגבי כל"ל ותיתם ולא נמקן: (ב) ד"ה דמסברי וכו' נגעים אע"פ שאינו בקי כל"ל והל"מ: (ג) ד"ה כזאתו וכו' בפרק הס"ל ואח"כ מ"ה חדא כו' מרי תכל:

גליון הש"ם

תוס' ד"ה למעוטי וכו' ויש לתבוה. עיין פסחים דף לא ע"ב תוספות ד"ה אינו:

רבינו גרשום

[מה ת"ל איש איש ב' פעמים כי יהיה זב מבשרו: למעוטי קטן מכרת. על טומאת מקדש וקדשיו]: כשהוא אומר צרוע הרי כאן ב'. כלומר צרוע כל שהוא צרוע בין איש בין אשה א"כ מה ת"ל איש לענין של מטה והצרוע אשר בו הנגע דאיש פורע ופורם ולא אשה פורעת ופורמת ואי אמרת אם צורך לרבות אשה מצורע הא בהדיא כתיב בנגעים אשה דכתיב ואיש או אשה כי יהיה בעור בשרם בהרות וגו' הא לא קשיא הא בנגע טהור הוא: הכל רואין את הנגעים והכל כשרין לראות. הדא היא אלא משום דלא תני להו גבי הדדי קתני תרוייהו ואיכא דאמרי הכל רואין את הנגעים הכל יכולין לראות הנגעים אע"פ שאינן בקיאין. והכל כשרין לראות את [הנגעים] אע"ג שהמקרא מתלהו בכהנים למ"ה: הא דמסברי ליה וסבר אשומרין לו לך ראה אם כך וכך הן עשויין ומכין וראוה: הכל כשרין לקדש. ליתן אפר חטאת בתוך המים: [ר' יהודה מכשיר בקטן בו'. מפורש טעמייהו במסכת יומא: ערל. שמתו אחיו מחמת מילה: הכל שוחטין. תרי הכל שוחטין איכא במתניתין קמא דשחיטת חולין]: ישראל מומר. מומר לדבר אחד:

שיטה מקובצת

שאף הן היו באותו הנס. בערבי פסחים (קח:) פרשב"ם בשם ר' יצחק הלוי שעיקר הנס היה על ידם בפורים על ידי אסתר ובחנוכה על ידי יהודית לכן חייבות בהדלקה וגם חייבות בארבע כוסות דאמרינן בשכר נשים צדקניות נגאלו כדאיתא בפ"ק דסוטה (יא:) ולישנא דאף הן לא משמע שפיר דלהאי פירושא דעוד אמרי' בירושלמי (עי' תוס' בשם בה"ג) רבי יונה אבוה דרבי מונא היה מתכוון כו' משמע שלא היו עיקר הנס. תוספי הרא"ש ד"ל: לאתויי קטן. ואין הלכה כן דהא אמרינן בברכות (ע"י"ש דף מז: דף מח. תוד"ה ולית הילכתא) קטן פורח אין מזמנין עליו לשלשה אבל לעשרה מזמנין ואפ"ה לא נהגו העולם לצרף קטן בין לשלשה ובין לעשרה בין לתפלה בין לזימון עד שיהא בן י"ג שנה ויום אחד והכי איתא בירושלמי (ברכות פ"ז ה"ב). תוס' אחרות: לאתויי קטן. הקשה הר"ר אלחנן אמאי לא קאמר לאתויי אשה לטומאת מת דסד"א איש כתיב דא"ל כיון דאשכחן דאשה מוזהרת בטומאת מקדש ביולדת דכתיב הא' המקדש לא תבא לא מסתבר למדרש בטומאת מקדש דמת איש ולא אשה. הרא"ש ד"ל: איש למעוטי קטן מכרת. תימא מאי צריך למעוטי קטן פשיטא דפטור מכרת דהא לא רב עונשין הוא וי"ל דסד"א כיון דאתרבי לענין טומאה איתרבי נמי לענין עונש טומאה ויש מתרצים דמעטיה קרא אם נטמא בקטנות ונכנס למקדש בגבולות ולא מסתבר לפוטרו כיון דהשתא בר עונשין הוא ולא גרע מגדול שנגע בקטן שנגע במת ונכנס למקדש ועוד דמילתא דתמיהא כה"ג הוה ליה לתלמודא לפרש. ותמיה לי למה דקדקו על דרשה זו יותר ממה שנדרש בפרק ד' מיתות שאשכחן קטן דמחייב דאצטרך קרא למעוטי ואפשר דהיינו הקטן אחר לידי עונש איצטרך קרא למעוטי הלכך פריך שפיר בסורר ומורה והכא נמי צריך ליתן טעם. הרא"ש ד"ל: אשה מנין. אע"פ דהוקשה אשה לאיש לכל עונשין שבתורה הו"א הואיל וכתיב בראש ובזקן ואשה אם לא זקן. תוס': תוס' ד"ה (מעמוד קודם) אין מעכבין בו' מתעסקין. גליון. ולפי זה הה דמיירתי הכא אין מעכבין את התינוקות מלתפוס אקטן שהגיע לחינוך לאו דוקא אלא אסיפא דמתני' קא סמיך דתנן ומתעסקין עמהן עד שילמדו דאיירי בקטן שהגיע לחינוך והא דדייק התם אבריתא ולא דייק אמתניתין משום דמתני' מפרשא שפיר בלא זו אף זו אבל ברייתא זו ואין צריך לומר זו היא לכך דייק מרישא אסיפא ע"כ מתוספי הרא"ש ד"ל: ד"ה לאתויי נשים בו'. דכשירות לקרות. עיין בהשמטות בסוף המסכת: ד"ה מומנות לעצמם ובו'. ובשלשה שאכלו אמר משום פריצותא אין הנשים מצטרפות לאנשים לזימון: ד"ה לאתויי קטן. וזה לשון הרא"ש ד"ל אפש"כ נהגו שלא לזמן עד שיביא שתי שערות על פי הירושלמי לבב"ד בפ' מקץ (צא, ג) אמר ר' יוסי כמה דזמנין אכלית עם אבא חלפתא ועם אשכחן קטן דמחייב דאצטרך קרא למעוטי ואפשר דהיינו הקטן אחר לידי עונש איצטרך קרא למעוטי הלכך פריך שפיר בסורר ומורה והכא נמי צריך ליתן טעם. הרא"ש ד"ל: אשה מנין. אע"פ דהוקשה אשה לאיש לכל עונשין שבתורה הו"א הואיל וכתיב בראש ובזקן ואשה אם לא זקן. תוס': תוס' ד"ה (מעמוד קודם) אין מעכבין בו' מתעסקין. גליון. ולפי זה הה דמיירתי הכא אין מעכבין את התינוקות מלתפוס אקטן שהגיע לחינוך לאו דוקא אלא אסיפא דמתני' קא סמיך דתנן ומתעסקין עמהן עד שילמדו דאיירי בקטן שהגיע לחינוך והא דדייק התם אבריתא ולא דייק אמתניתין משום דמתני' מפרשא שפיר בלא זו אף זו אבל ברייתא זו ואין צריך לומר זו היא חביבי ולא זמנו עלי וכו' ע"כ: לשון הרא"ש ז"ל וניחא ליה לאתויי ברייתא דמפרשא טעמא מקרא והוה ממעטי' לי' מאיש א' לאו יתורא ע"כ: ד"ה דמסברי ליה. וז"ל הרא"ש ז"ל כיון דלא ידע תחלה אלא דמסברי ליה וסבר בשעת מעשה שוטה קרי ליה ע"כ:

מוסף רש"י

שאף הן היו באותו הנס. שלף על הנסים גזר המן לבמאיר להרוג ולאבד מנער ועד זקן טף ונשים וגו' (מגילה ד.), ועל הנפשות. כל שיש בו נפש (נדה מד.). אדם כו' מכל מקום. אדם משמע כל שהוא מן אדם, פאיני קטן, כדכתיב (במדבר לא) ונפש אדם מן הנשים וגו' וקבעות משמעי קרא (שם). איש. צרוע הוא, אין לי. שמלבן בטומאת נתקים, אלא איש אשה מנין כשהוא אומר. שמוך לו והלמוע אפר כו הנגע, ולא אינני ליה למנכתב אלא גבדיו יהיו פרומים וראשו יהיה פרוע, דאם כתיב לעיל בתמורה מקריירי, אלא לרבות לרוש שני כגון אשה (סוטה כג.). הרי כאן שנים. לרבות משמע בין זכר בין נקבה מטמאין בנגעים (בריתות ח.). א"כ מה ת"ל איש. מאחר שפוסיני לרבות את האשה, לענין של מטה. לאו למעוטי מטומאה האמורה בפסוק זה בא למעוטי, אלא מענין האמור בפסוק אלאחריו דכתיב ביה פריעה ופרימה, לומר לך אים פורע ופורם ולא אשה (סוטה שם). הכל כשרין לקדש. מי מטאת לתת אפר על המים (שבת קלו.). לתת מים על האפר כללי מרכ (רומא מג.). כל הכשרים כשרין לקדש מי מטאת אפילו אשה (יבמות עב.). הכל מעלין. את כל בני ביתו אדם כופה לעלות ולרשב עמו (כתובות קי:).

שינוי נוסחאות

[1] רב נחמן קטן הידוע למי (ש"מ), [2] בן יומו שמטמא בזיבה (ש"מ), [3] בנדה מד. מיתם אדם כל שהו, [4] ל"ק מ"ז, [5] ל"ל שהנחלת לאבותיהנו, [6] מיתם דכתב נמתק (ש"מ), [7] ולא אשה לאו אטמא (ש"מ), [8] מה ת"ל ולאו גבי הדדי תניא (ש"מ), [9] ד"ה דמסברי ל"ל אחרי ד"ה והלמוע (ש"מ וכ"ה בצ"ק), [10] בקי והולך וראוה ותלמיד חכם ישראל וראוה עמו (ש"מ), [11] אומר אמור טהור (ש"מ), [12] כשהיה וטעמא (ש"מ), [13] שלא הגיע לחינוך מתעסקים ובקטן שהגיע לחינוך אין מעכבים וא"ת לחינוך (צ"ק), [14] תיתם פסק נמתק (ש"מ), [15] איש שמרצאות נשים אחמות (ש"מ), [16] כפ"י דשנים וכל"ל, [17] האשה מטמא יש להקשות (ש"מ), [18] אשה כמו קטן (ש"מ), [19] כ"ל ומשמע, [20] בנגעי זקן מכלל (ש"מ), [21] ומקה דאיכא איסבא אדם לרבוי אשה ואים למעוטי קטן (ש"מ), [22] ופרימה באשה שנגלה הוא לה (ש"מ), [23] אומר אמור, [24] וא"ת דהתם (צ"ק), [25] מבניו הכהנים, [26] ישראל מה ת"ל והובא אל אהרן הכהן שלין (ש"מ), [27] וי"ל דאע"ג (צ"ק), [28] נגע דמסברי ליה כשר (ש"מ),

[1] יח א מיי' פ"ג מהלכות מגילה הלכה ג טור ש"ע א"ח סימן תרפט סעיף א:
[2] יט ב מיי' פ"ה מהלכות ברכות הלכה ז סמנ עשין כז טוש"ע א"ח סי' קצו סעיף ו:
[3] כ ג מיי' שם טוש"ע שם סעיף י:
[4] כא ד מיי' פ"ג מהל' מעשה הקרבנות הל' ו:
[5] כב ה מיי' פ"ח מהל' טומאת מת הל' יד:
[6] כג ו מיי' פ"ט מהל' טומאת צרעת הלכה ח:
[7] כד ז מיי' שם פ"י הלכה ח:
[8] כה ח מיי' שם פ"ט הלכה כ:
[9] כו י מיי' פ"ו מהלכות פרה אדומה הלכה כ:
[10] כז כ ל מיי' שם פ"י הלכה ו:
[11] כח מ נ מיי' פ"ד מהלכות שחיטה הלכה יד טוש"ע י"ד סימן נ סעיף ז ח:
[12] ס [מיי' פי"ג מהל' מלוה מלוה הל' יט טוש"ע אה"ע מ' עה סעי' ג ד]:

מוסף רש"י

[1] רב נחמן קטן הידוע למי. שלף על הנסים גזר המן לבמאיר להרוג ולאבד מנער ועד זקן טף ונשים וגו' (מגילה ד.), ועל הנפשות. כל שיש בו נפש (נדה מד.). אדם כו' מכל מקום. אדם משמע כל שהוא מן אדם, פאיני קטן, כדכתיב (במדבר לא) ונפש אדם מן הנשים וגו' וקבעות משמעי קרא (שם). איש. צרוע הוא, אין לי. שמלבן בטומאת נתקים, אלא איש אשה מנין כשהוא אומר. שמוך לו והלמוע אפר כו הנגע, ולא אינני ליה למנכתב אלא גבדיו יהיו פרומים וראשו יהיה פרוע, דאם כתיב לעיל בתמורה מקריירי, אלא לרבות לרוש שני כגון אשה (סוטה כג.). הרי כאן שנים. לרבות משמע בין זכר בין נקבה מטמאין בנגעים (בריתות ח.). א"כ מה ת"ל איש. מאחר שפוסיני לרבות את האשה, לענין של מטה. לאו למעוטי מטומאה האמורה בפסוק זה בא למעוטי, אלא מענין האמור בפסוק אלאחריו דכתיב ביה פריעה ופרימה, לומר לך אים פורע ופורם ולא אשה (סוטה שם). הכל כשרין לקדש. מי מטאת לתת אפר על המים (שבת קלו.). לתת מים על האפר כללי מרכ (רומא מג.). כל הכשרים כשרין לקדש מי מטאת אפילו אשה (יבמות עב.). הכל מעלין. את כל בני ביתו אדם כופה לעלות ולרשב עמו (כתובות קי:).